

פרשת וישלח בראשית לה, יא

יִשְׂרָאֵל: יֵאָמֶר לוֹ אֱלֹהִים
אֲנִי אֶל שְׂדֵי פְּרָה וּרְבֵה גֹי
וְקָהֵל גֹּיִם יִהְיֶה מִמֶּנּוּ וּמַלְכִּים
מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ: שְׂשִׁיב וְאֶת־הָאָרֶץ

רש"י

שכר נתעברה ממנו: גוי. צנימין: גוים. (צ"ר) מנשה
ואפרים מן שעתידים ללכת מיוסף והם צנימין השנטיים:

פרשת ויחי בראשית מח, ד

וַיְבָרֶךְ אֹתִי: ה' וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲגִנִי
מִפְּרֶךְ וְהִרְבִּיתִיךָ וְנִתְתִּיךָ לְקָהֵל
עַמִּים וְנִתְתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
לְזֶרַעְךָ אַחֲרֶיךָ אֶחָזֶת עוֹלָם:

רש"י

(ד) ונתתיך לקהל עמים. צרני שעתידים ללכת
ממני עוד קהל ועמים ואע"פ שאמר לי גוי וקהל גוים
גוי אמר לי על צנימין קהל גוים הרי שנים לצד צנימין
ושזכר לא נולד לי צן למדני שעתיד אחד משנטי להחלק

רמב"ן בראשית יב, ו

אל פועל דמיון, תהיה הגזירה מתקיימת על כל
פנים³⁰ - ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות
כמאמר ירמיהו שצוה לברוך "והיה ככלותך
לקרוא את דברי הספר הזה תקשור עליו אבן
והשלכתו אל תוך פרת ואמרת ככה תשקע בכל"
וגו' (ירמיה נא סג סד) וכן ענין אלישע בהניחו זרועו
על הקשת (מ"ב יג טו-יז), "ויאמר אלישע ירה ויור
ויאמר חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם"
ונאמר שם (פסוק יט) "ויקצוף עליו איש האלהים
ויאמר להכות חמש או שש פעמים אז הכית את
ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את
ארם"³¹.

ולפיכך החזיק הקב"ה את אברהם בארץ ועשה
לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו³², והבן זה

(ו) ויעבר אברהם בארץ עד מקום שכב. אומר לך כלל
תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק
ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך
קצרה, ואמרו (ב"ר מו, ב) כל מה שאירע לאבות סימן
לבנים²⁵, ולכן יאריכו הכתובים²⁶ בספור המסעות
והפירות הבאות ושאר המקרים²⁷, ויחשוב החושב
בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת,
וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא
המקרה לנביא²⁸ משלשת האבות יתבונן ממנו
הדבר הנגזר לבא לזרעו²⁹.

ודע כי כל גזירת עיריך כאשר תצא מכה גזירה

הוריות ה

עניין: המקור דשבט אחד איקרי קהל

מרומי שדה

שם. ונתחיק לקהל עמים. וחקשו בתוס' אמאי לא כביא
המקרא דקודם גוי וקהל גוים יכיו ממך. ולק"מ
דפי' גוי וקהל גוים כפירש"י בחומש, גוי זכו צנימין וקהל גוים
היינו אפרים ומנשה, וא"כ שני שבטים איקרו קהל, וכ"כ
צ"ר שם. אבל המקרא ונתחיק לקהל עמים, ע"כ כ"פ
לקהל זה צנימין, עמים תרי זה אפרים ומנשה, והכי פירש"י
בחומש קהל ועמים, הרי לנצנימין לחוד קרא קהל. מיכו
צירושלמי איחא, ר"א צ"ס ר' צנימין צר לוי קרא מסויע למ"ד
כל שבט ושצט איקרו קהל, דכתיב גוי וקהל גוים יכיו ממך,
ועדיין לא נולד צנימין. והיינו משום דצירושלמי אינו מחלק
צין שבט אחד לשנים, דכיון דשני שבטים איקרו קהל ממילא
כ"כ שבט אחד, דמכ לי שנים או אחד. אבל תלמוד דילן
דמקשה על הכוכה דקהל יהודה וירושלים, דילמא שני
שבטים שאני, [והא דמקשה צ"ח, הוא משום דאמאי כביא
מקהל יהודה ולא מדכתיב גוי וקהל גוים]. ומש"כ אינטיך
לקרא ונתחיק לקהל עמים. והרמב"ם כביא מקרא דקהל

מגן גבורים

שם בש"ס דכתיב ויאמר אלי הגני וכו' ק"ק דאמאי לא מייתי קרא דזיאמר
לו אלהים וכו' ואפשר דאי מהתם הוה אמינא דאפשר דלא נתקיימה אותה ברכה
אבל מהכא משמע שנתקיימה שאם לא נתקיימו לא הוה אמר ליה ליוסף וק"ל.

אברהם את עיניו

לרבי אברהם ב"ר חיים פאלאג'י

ד"ה ע"ב דכתיב ויאמר לי הני

הקשה הרב מנן
נכורים כשיטתו רנ"ט ע"כ דאמאי לא מייתי קרא
דזיאמר לו אלהים ואפשר דאי מהתם הוה אמינא דאפשר
דלא נתקיימה אותה ברכה ר"כ ר"כ מהכא משמע
דנתקיימה ראי לא נתקיימה לא הוה אמר לי
ליוסף ע"כ ולער"ן דכשחמר לו אלהים כונו לכינו
איכא למוחש כמו וירא יעקב שמה יגרוס החטא
אך כשחמר ליוסף נעשה חלעיו כמו ענין הנכונ
דאינו חזיר החכמות משום הכוכה הנכונ וכ"כ
דתתן חמת ליעקב כחך שכלכות וכתירונו יג
לפקק וכי ח"ו הוה לו כיעקב לומר דאם לא
הוה מתקיים עדיין לא הוה אומרת ח"ו ודאי דשומר
הכטותו רעוד חזון למועד יתקיים וארי מתנת
הארץ לפניו והכטות לאכרהם והכטות לילחוקהכטות
ליעקב ונתקיימה הכטותה כשכטי 'ה' דנחלקם
לשכטים אחר מ' שנה שהיו כמרכי: